Europos Parlamentas
2024-2029

Užsienio reikalų komitetas

2025/2164(INI)

10.09.2025

PRANEŠIMO PROJEKTAS

Bendros užsienio ir saugumo politikos įgyvendinimas. 2025 m. metinis pranešimas
(2025/2164(INI))

Užsienio reikalų komitetas

Pranešėjas: David McAllister

TURINYS

Psl.

PASIŪLYMAS DĖL EUROPOS PARLAMENTO REZOLIUCIJOS 3

AIŠKINAMOJI DALIS 8

PASIŪLYMAS DĖL EUROPOS PARLAMENTO REZOLIUCIJOS

Bendros užsienio ir saugumo politikos įgyvendinimas. 2025 m. metinis pranešimas

(2025/2164(INI))

Europos Parlamentas,

– atsižvelgdamas į Europos Sąjungos sutartį (ES sutartis) ir ypač į jos 14, 16, 21, 24, 36 ir 41 straipsnius,

– atsižvelgdamas į 2025 m. birželio 25 d. Sąjungos vyriausiosios įgaliotinės užsienio reikalams ir saugumo politikai ataskaitą „Bendros užsienio ir saugumo politikos ataskaita. Mūsų prioritetai 2025 m.“,

– atsižvelgdamas į Darbo tvarkos taisyklių 55 straipsnį,

– atsižvelgdamas į Užsienio reikalų komiteto pranešimą (A10-0000/2025),

A. kadangi pagrindiniai ES bendros užsienio ir saugumo politikos (BUSP) tikslai apima taikos išsaugojimą, tarptautinio saugumo stiprinimą bei tarptautinio bendradarbiavimo skatinimą ir demokratijos, teisinės valstybės bei pagarbos žmogaus teisėms puoselėjimą;

B. kadangi tam tikros istoriškai įsitvirtinusios ir naujai kylančios jėgos demonstruoja sudėtingą elgesį, kuris svyruoja nuo glaudaus bendradarbiavimo iki konfrontacijos konkrečiuose sektoriuose; kadangi dabartinėmis geopolitinėmis aplinkybėmis ES kai kuriais atvejais turi mažai pasirinkimo laisvės ir jai tenka rinktis sandoriais grindžiamus susitarimus;

1. pakartoja Komisijos pirmininko pavaduotojos ir Sąjungos vyriausiosios įgaliotinės užsienio reikalams ir saugumo politikai ataskaitoje išreikštą susirūpinimą ir yra sunerimęs dėl sparčių geopolitinių pokyčių, kuriuos lemia ryžtingas karinis, politinis ir ekonominis autoritarinių jėgų spaudimas; susirūpinęs pažymi, kad tarptautinė sistema yra labiau daugiapolė ir mažiau daugiašalė, kad joje bendradarbiavimas ir prekyba užleidžia vietą konkurencijai, o investicijos, informacija ir migracijos srautai vis dažniau naudojami kaip ginklas; įspėja, kad toks susiskaidymas kelia grėsmę mūsų strateginiams interesams, saugumui, klestėjimui ir vienybei ir reikalauja mūsų regioninių ir pasaulinių partneryščių bei aljansų mobilizavimo;

2. atsižvelgdamas į tai, ragina Komisijos pirmininko pavaduotoją ir Sąjungos vyriausiąją įgaliotinę užsienio reikalams ir saugumo politikai parengti į ateitį orientuotą BUSP, kuria būtų siekiama tolesnėse dalyse išdėstytų tikslų;

Taisyklėmis grindžiamos tarptautinės tvarkos, kurią mes giname, formavimas

3. primena, kad taisyklėmis grindžiama tarptautinė tvarka saugo valstybių suverenumą ir vientisumą, sudaro sąlygas taikiai spręsti ginčus ir užtikrina, kad valdžia būtų įgyjama teisėtais būdais, o ne jėga; yra sunerimęs dėl to, kad taisyklėmis grindžiama tarptautinė tvarka patiria precedento neturintį išbandymą dėl silpnėjimo viduje ir išpuolių iš išorės;

įspėja, kad naikinant šią tvarką tiesiamas kelias nestabilumui ir konfliktams visame pasaulyje, todėl mažėja mūsų pačių saugumas ir klestėjimas;

4. pabrėžia, kad neteisėtas ir nepateisinamas Rusijos agresijos karas prieš Ukrainą yra precedento neturintis išpuolis prieš taika pagrįstą Europos tvarką nuo Antrojo pasaulinio karo; primena, kad Rusijos agresija turi patirti nesėkmę, kad būtų pademonstruota, jog jėga nėra viršesnė už teisę, ir kad ši nesėkmė atgrasytų kitus nuo bandymo karinėmis priemonėmis perbraižyti sienas; todėl reikalauja, kad būtų nedelsiant ir besąlygiškai nutraukta ugnis, Rusija pasitrauktų iš Ukrainos ir būtų grąžinti visi Rusijos neteisėtai pagrobti vaikai;

5. pabrėžia, kad bet kokiame taikos susitarime turi būti numatytos tvirtos saugumo garantijos Ukrainai, dėl jo turi derėtis išrinkti Ukrainos vadovai ir jam turi pritarti Ukrainos žmonės; perspėja dėl nenuoširdžių Rusijos pasiūlymų, kuriais siekiama pratęsti karą, ir dėl to, kad bet koks Rusijos primestas susitarimas ar Rusijai suteiktas atlygis už jos agresiją būtų itin pavojingas Europos saugumui;

6. primygtinai ragina Komisiją aktyviai remti tarptautinius teisingumo mechanizmus ir užtikrinti atskaitomybę už karo ir agresijos nusikaltimus; primygtinai ragina Komisiją pasiūlyti teisės aktą, pagal kurį imobilizuotą Rusijos užsienio turtą būtų galima panaudoti Ukrainos atstatymui;

7. pabrėžia, kad Rusijos agresija destabilizuoja ES rytines kaimynines šalis ir sukelia šalutinį poveikį Vakarų Balkanuose;

8. pakartoja, kad ES ir visos jos valstybės narės turi rodyti pavyzdį, kaip puoselėti suverenitetą ir tarptautinę teisę; pabrėžia, kad jos patikimumas ir gebėjimas apsaugoti savo piliečius bei gyvybiškai svarbius interesus priklauso nuo jos įsipareigojimo laikytis savo pamatinių principų, tokių kaip demokratija, teisinė valstybė ir žmogaus orumas;

9. reiškia didelį susirūpinimą dėl dabartinės humanitarinių normų padėties užsitęsusiuose konfliktuose Artimuosiuose Rytuose ir dėl to, kad juose nepaisoma civilių gyventojų apsaugos principų pagal tarptautinę teisę; dar kartą patvirtina ES įsipareigojimą palaikyti Izraelio Valstybės egzistavimą ir saugumą ir pabrėžia jos teisę gintis visapusiškai laikantis tarptautinės teisės; primygtinai ragina imtis patikimo politinio proceso, kuriuo būtų siekiama dviejų valstybių sambūviu pagrįsto sprendimo, paremto 1967 m. sienomis ir Jeruzalės kaip bendros sostinės principu;

10. patvirtina, kad daugiašalės organizacijos ir regioniniai forumai atlieka svarbų vaidmenį kaip nepakeičiamos konfliktų sprendimo ir pasaulinio valdymo platformos; įspėja, kad dėl „mažašalių“ formatų kyla rizika, kad bus vis labiau skaidomos pasaulinės normos, todėl ES, glaudžiai bendradarbiaudama su bendraminčiais partneriais, turi tai atsverti plačia ir įtraukia daugiašališkumo koncepcija; ragina Komisiją ir Komisijos pirmininko pavaduotoją ir Sąjungos vyriausiąją įgaliotinę užsienio reikalams ir saugumo politikai inicijuoti pasaulinėmis taisyklėmis tvirtai paremtas daugiašales iniciatyvas, kad būtų užtikrintas Europos saugumas ir klestėjimas;

11. ragina Komisijos pirmininko pavaduotoją ir Sąjungos vyriausiąją įgaliotinę užsienio reikalams ir saugumo politikai, glaudžiai bendradarbiaujant su valstybėmis narėmis, kaip atsaką į autokratinį spaudimą propaguoti veiksmingą ir tvirtą demokratinį naratyvą; ragina daugiau investuoti į strateginę komunikaciją ir kovą su užsienio kišimusi bei

manipuliavimu informacija;

12. ragina kasmet atlikti strategines grėsmių taisyklėmis grindžiamai tarptautinei tvarkai peržiūras, kurias koordinuotų Europos išorės veiksmų tarnyba (EIVT) ir po kurių būtų imamasi aktyvių priemonių siekiant užkirsti kelią tolesniam daugiašalių normų silpnėjimui;

Bendradarbiavimo, paremto mūsų bendrais interesais, puoselėjimas

13. dar kartą patvirtina, kad ES išorės veiksmams reikia patikimo vertybėmis grindžiamo angažavimosi; vis dėlto primygtinai tvirtina, kad nepakanka kliautis vien normatyvine galia; ragina ryžtingiau siekti ES strateginių tikslų, išnaudojant bendrais interesais paremtų partnerysčių ir aljansų siūlomą potencialą;

14. ragina Komisijos pirmininko pavaduotoją ir Sąjungos vyriausiąją įgaliotinę užsienio reikalams ir saugumo politikai ieškoti specialiai pritaikytų politikos priemonių, kuriomis būtų atsižvelgiama į valstybių narių ir šalių partnerių lūkesčius, ir greitai įgyvendinti politinius susitarimus, taip įtvirtinant ES kaip patikimo strateginio ramsčio reputaciją;

15. pabrėžia, kad tvirta transatlantinė partnerystė su Jungtinėmis Amerikos Valstijomis ir Kanada NATO formatu išlieka nepakeičiama ir tai yra mūsų Europos saugumo architektūros pagrindas; primena, jog tam, kad būtų stipri transatlantinė partnerė, pati ES turi tapti stipresnė ir pajėgesnė, ypač savo pačios gynybos ir saugumo srityje; pripažįsta, kad Jungtinės Valstijos į daugiašališkumą ir Europos saugumą šiuo metu labiau žvelgia per sandoriais grindžiamą prizmę; atsižvelgdamas į tai pabrėžia, kad ES ir jos valstybės narės turi skubiai siekti strateginio savarankiškumo ir investuoti į patikimus ir pakankamus gynybos pajėgumus; palankiai vertina glaudesnį bendradarbiavimą su Kanada ir kitais bendraminčiais partneriais siekiant apsaugoti bendras demokratines vertybes ir pasaulinį stabilumą;

16. palankiai vertina tvirtą ir konstruktyvią partnerystę su Jungtine Karalyste; palankiai vertina 2025 m. gegužės 19 d. Jungtinės Karalystės ir ES bendrą pareiškimą po 2025 m. Jungtinės Karalystės ir ES aukščiausiojo lygio susitikimo, kuriame išdėstytas struktūrinis dialogas užsienio ir saugumo politikos klausimais; ragina jį greitai įgyvendinti;

17. palankiai vertina glaudžius santykius su ES nepriklausančiomis Vakarų Europos šalimis ir jų tvirtą bendradarbiavimą ES išorės veiksmų srityje;

18. pabrėžia strateginę Vakarų Balkanų svarbą ir remia patikimą politinį ir saugumo srities bendradarbiavimą nuopelnais grindžiamame jų integracijos į ES kelyje; pabrėžia, kad Vakarų Balkanų, Ukrainos ir Moldovos ateitis yra Europos Sąjungoje;

19. pabrėžia, kad Turkijos, kaip NATO narės, strateginis vaidmuo ir jos bendradarbiavimas su ES yra labai svarbūs Europos stabilumui ir saugumui; reiškia didelį susirūpinimą dėl demokratijos regreso Turkijoje; primygtinai ragina nedelsiant paleisti opozicijos lyderį Ekremą Imamoğlu;

20. pabrėžia strateginę Pietų Kaukazo svarbą; smerkia Sakartvelo vyriausybės autoritarines tendencijas; ragina Sakartvelą sugrįžti į kelią, kuriuo buvo judama link ES; remia 2025 m. rugpjūčio mėn. Armėnijos ir Azerbaidžano taikos susitarimą;

21. pabrėžia, kad reikia skubiai didinti ES politinę ir ekonominę veiklą Vidurinėje Azijoje;

22. pabrėžia, kad reikia stiprinti ir gilinti ES bendradarbiavimą su Persijos įlankos šalimis migracijos, skaitmeninės transformacijos, saugumo ir žaliosios pertvarkos srityse;

23. pakartoja, kad taikus, stabilus ir taisyklėmis grindžiamas Indijos ir Ramiojo vandenynų regionas yra gyvybiškai svarbus Europos interesas; ragina užmegzti glaudesnius BUSP ryšius su bendraminčiais partneriais, visų pirma Australija, Naująja Zelandija, Pietų Korėja ir Japonija;

24. mano, kad spartėjantis Kinijos militarizavimas, taip pat jos karinės ir politinės partnerystės su Rusija bei Šiaurės Korėja yra pagrindinis XXI amžiaus geopolitinis iššūkis; pabrėžia, kad ES turi priimti daugialypę strategiją, kurioje principinė diplomatija, paremta siekiu laikytis tarptautinės teisės, būtų derinama su ekonomine veikla, apsaugančia mūsų interesus;

25. pažymi, kad dėl geopolitinių iššūkių sustiprėjo bendri ES ir Indijos interesai; palaiko ES ir Indijos aukščiausiojo lygio susitikimą siekiant pradėti naują strateginę darbotvarkę;

26. primygtinai ragina Komisijos pirmininko pavaduotoją ir Sąjungos vyriausiąją įgaliotinę užsienio reikalams ir saugumo politikai ir valstybes nares skirti dėmesį tvirtesnių dvišalių partnerysčių su bendramintėmis Afrikos šalimis plėtojimui, remiantis principu „parama pagal pažangą“, kartu puoselėjant visuotines žmogaus teisių ir demokratijos vertybes; apgailestauja dėl demokratijos regreso kai kuriose Afrikos šalyse;

27. pabrėžia, kad reikia stiprinti ES bendradarbiavimą su bendramintėmis Lotynų Amerikos ir Karibų regiono šalimis;

28. pabrėžia padidėjusią geostrateginę Arkties regiono svarbą ir pakartoja, kad reikalinga nuosekli ir atnaujinta ES Arkties politika;

29. ragina Komisiją ir EIVT intensyvinti struktūrinį bendradarbiavimą su regioninėmis organizacijomis, be kita ko, su Pietryčių Azijos valstybių asociacija, Afrikos Sąjunga, Lotynų Amerikos ir Karibų valstybių bendrija ir Persijos įlankos bendradarbiavimo taryba, siekiant sukurti įtraukias regionines saugumo struktūras ir koordinuoti daugiašalį politikos atsaką;

Nediskutuotinų pozicijų, kurias mes laikome neliečiamomis, nustatymas

30. pakartoja, kad ES išorės veiksmai yra neatšaukiamai susieti su ES sutarties 2 straipsnyje, 3 straipsnio 5 dalyje ir 21 straipsnyje įtvirtintomis vertybėmis ir principais;

31. primena, kad ES patikimumas priklauso nuo jos gebėjimo veikti ryžtingai, kai reikia apginti savo piliečius ir interesus; pabrėžia, kad apie ryžtingų veiksmų reikalaujančią ribą turėtų būti nuosekliai pranešama ir kad ji turi apimti nedviprasmišką atsaką į sunkius žmogaus teisių pažeidimus; pritaria tam, kad būtų išplėstas ES Magnitskio stiliaus sankcijų už žmogaus teisių pažeidimus režimas ir kad jis apimtų sistemines represijas ir korupciją;

32. ragina glaudžiau koordinuoti veiksmus su G7 ir kitais demokratiniais partneriais, kad būtų suderintas atsakas į pasaulinių normų pažeidimus;

33. primygtinai ragina daugiau dėmesio skirti religinių mažumų, įskaitant krikščionis, persekiojimui; ragina į ES išorės veiksmus įtraukti religijos laisvės apsaugą;

34. ragina EIVT ir Komisiją parengti ES sankcijų poveikio vertinimo kriterijus ir šiuo klausimu reguliariai informuoti Europos Parlamentą;

ES išorės veiksmų poveikio, kurį mes darome, didinimas

35. apgailestauja, kad ES matomumas pasaulyje ir politinė įtaka dažnai neatitinka jos finansinio ir diplomatinio pėdsako;

36. ragina Komisijos pirmininko pavaduotoją ir Sąjungos vyriausiąją įgaliotinę užsienio reikalams ir saugumo politikai pasiūlyti nuoseklią strateginės komunikacijos strategiją, kuri pabrėžtų ES išorės veiksmų naudą ir pagrįstų ES tikslus; ragina EIVT stiprinti ES politinį dalyvavimą mūsų šalyse partnerėse ir užtikrinti, kad mūsų išorės veiksmai būtų prieinamesni tų šalių auditorijoms;

37. ragina didinti ES ir valstybių narių diplomatinių tarnybų konvergenciją, kad būtų daugiau sinergijos tarp nacionalinio įvaizdžio kūrimo ir ES skleidžiamos žinios, laikantis Europos komandos požiūrio;

38. pabrėžia, kad ES išorės veiksmų matomumo ir poveikio didinimui didelė kliūtis yra biudžeto apribojimai; ragina Komisiją ir EIVT iš esmės peržiūrėti prioritetus, kad būtų galima nustatyti, kuriose srityse ES išorės veiksmai gali atnešti didžiausią politinę ir strateginę grąžą;

39. atkreipia dėmesį į strateginį „Global Gateway“ potencialą siekiant padidinti ES dalyvavimą ir matomumą visame pasaulyje; palankiai vertina tai, kad Komisija šios strategijos projektų įgyvendinimui teikia pirmenybę;

40. primena, kad Europos Parlamentui tenka išskirtinis vaidmuo prisidedant prie ES išorės veiksmų matomumo ir poveikio ir taip papildant ES ir valstybių narių diplomatinių tarnybų pastangas;

41. primena, kad Europos Parlamento biudžetinės funkcijos vykdymas yra neatsiejamai susijęs su jo demokratinės kontrolės bei konsultavimo funkcija;

42. mano, kad reikia griežtesnės parlamentinės ES išorės veiksmų priežiūros, įskaitant reguliarią prieigą prie konfidencialios informacijos ir struktūrinių dialogų;

43. pabrėžia, kad Komisijos pirmininko pavaduotoja ir Sąjungos vyriausioji įgaliotinė užsienio reikalams ir saugumo politikai turi tinkamai raštu reaguoti į kiekvieną pirmiau iškeltą klausimą;

°

° °

44. paveda Pirmininkei perduoti šią rezoliuciją Europos Vadovų Tarybai, Tarybai, Komisijai, Komisijos pirmininko pavaduotojai ir Sąjungos vyriausiajai įgaliotinei užsienio reikalams ir saugumo politikai ir valstybių narių vyriausybėms bei parlamentams.

AIŠKINAMOJI DALIS

Kiekvienais metais Užsienio reikalų komitetas, reaguodamas į Sąjungos vyriausiojo įgaliotinio užsienio reikalams ir saugumo politikai Europos Parlamentui teikiamą ataskaitą, parengia rezoliuciją dėl bendros užsienio ir saugumo politikos (BUSP) įgyvendinimo. Šioje rezoliucijoje įvertinama BUSP pažanga ir iššūkiai ir tai yra esminė Europos Parlamento indėlio formuojant ES išorės veiksmus dalis. Ji ypač svarbi atsižvelgiant į tai, kad Lisabonos sutartimi Europos Parlamentui buvo suteikti didesni tikrinimo įgaliojimai.

Šiame pranešime kalbama apie pagrindinius strateginius prioritetus, kuriais reikia vadovautis nustatant būsimą BUSP kryptį, ir pateikiamos aiškios gairės ES vykdomajai valdžiai. Jame akcentuojama į ateitį orientuota pozicija, paremta keliais pagrindiniais principais, kuriais, Parlamento tvirtu įsitikinimu, turėtų būtų grindžiama BUSP, t. y.:

a. taisyklėmis grindžiamos tarptautinės tvarkos, kurią mes giname, formavimas;

b. bendradarbiavimo, paremto mūsų bendrais interesais, puoselėjimas;

c. nediskutuotinų pozicijų, kurias mes laikome neliečiamomis, nustatymas;

d. ES išorės veiksmų poveikio, kurį mes darome, didinimas.

Pranešime išsamiai aprašomas kiekvienas iš šių prioritetų.